

การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล
ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา พิษณุโลก เขต 3

A Study of Conditions and Guidelines for School Administration
According to the Good Governance of Schools Administrators under
the Phitsanulok Primary Educational Service Area Office 3

สุรัสวดี คุ่มสุพรรณ* และณิรดา เวชญาลักษณ์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Suratsavadee Khomsupan* and Nirada Wechayaluck
Faculty of Education, Pibulsongkram Rajabhat University

Received: February 7, 2021

Revised: March 18, 2021

Accepted: May 21, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณและวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาสภาพการบริหารกำหนดกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จำนวน 163 โรงเรียน โดยใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน จำนวน 118 โรงเรียน และสุ่มโดยวิธีแบ่งชั้นภูมิตามอำเภอ และสุ่มอย่างง่าย โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การศึกษาแนวทางในการบริหารโดยการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็น รายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านหลักนิติธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักความคุ้มค่าสำหรับแนวทางการบริหารสถานศึกษา พบว่า การบริหารสถานศึกษาควรมีการปรับปรุงกฎระเบียบให้เหมาะสม ทันสมัย เป็นที่ยอมรับของบุคลากรในสถานศึกษา ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมและควรเปิดโอกาสให้เข้าร่วมใน

กิจกรรมต่าง ๆ ได้โดยอิสระ มีระบบการตรวจสอบการบริหารงานและมีการควบคุม กำกับดูแล การใช้วัสดุ อุปกรณ์อย่างคุ้มค่า

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The research objectives were to study conditions and guidelines for school administration according to good governance of school administrators under the Primary Educational Service Area Office 3. The mixed methodology of qualitative and quantitative research was used to investigate the case of this study. The sample included the 163 schools under the Primary Educational Service Area Office 3 and the convenience sampling was employed as the sampling method. The sample size was determined in accordance with the table of Krajcie and Morgan of 118 schools. The stratified sampling and convenience sampling were used to select the sample. The key informants included schools administrators and teachers. The 5 rating-scale questionnaire and in-depth interview were used for data collection. Percentage, frequency, means and standard deviation (S.D) were employed for data analysis. This study of school administration guidelines used purposive sampling to recruit the key informants and the qualitative data were collected by using structured interview and content analysis was used for data analysis. Research results showed that the overall aspects of the conditions of school administration according to good governance was at the highest Level. When considering each aspect, the rule of law aspect was found at the highest level while the efficiency or value of money aspect was at the lowest level. The response of scholars from the in-depth interview showed that the school administration should give importance to improving rules and regulations to be appropriate, updated, and acceptable among school personnel. School administrators should encourage moral and virtue activities, and opportunities to participate activities freely. The audit system of administration and the control and supervision system of cost-effective equipment utilization were also required.

Keywords: Good Governance, School Administrators

บทนำ

เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ในปัจจุบันทำให้สถานการณ์ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การบริหารงาน ภาครัฐและเอกชน มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กว้างขวาง เพราะความก้าวหน้าทางด้านการสื่อสาร เทคโนโลยี การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วสู่ประชาชน แต่ระบบการบริหารงานทั้งภาครัฐ และเอกชน

เกิดความไม่สอดคล้อง และไม่ทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น จึงทำให้ต้องกลับมามองถึงสาเหตุปัญหาที่แท้จริงในการบริหารของแต่ละประเทศที่มีผลกระทบต่อด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อการณ์อื่น ๆ อย่างมากมาย การบริหารเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กร เพราะเป็นเครื่องมือที่ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จและความล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพขององค์กร การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์กร เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยนำศาสตร์และศิลป์พร้อมด้วยทรัพยากรทางการบริหารมาใช้ในการกระบวนการบริหารได้อย่างเหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพ (Wesarat, 2011) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารการศึกษาเป็นการบริหารจัดการที่มีระบบและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบและเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการมีรูปแบบ ขั้นตอน กติกาและวิธีดำเนินการ มีทรัพยากรสนับสนุน และมีกระบวนการประเมินผลการศึกษาที่เที่ยงตรงและเชื่อถือได้ ทำให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานและองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจในหลักการบริหารงาน รวมทั้งประสบการณ์และทักษะการบริหารงานซึ่งประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบความถูกต้องในการดำเนินงาน สถานศึกษาก็ถือว่าเป็นองค์กรหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษามีผู้บริหารคอยควบคุมดูแลให้การจัดการเรียนการสอนตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารสถาน ศึกษาเป็นหัวหน้าสถานศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษา การบริหารงานจะสะท้อนให้เห็นว่าผู้นำนั้น ๆ มีคุณสมบัติ ความสามารถที่เหมาะสมกับตำแหน่งเพียงใด สถานศึกษาจะได้รับความร่วมมือมากหรือน้อยนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับบริหารงานที่เหมาะสมต่อผู้ร่วมงาน การนำหลักธรรมาภิบาลเข้ามาใช้ในการบริหารสถานศึกษาจะส่งผลให้สถานศึกษามีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้น

จากการที่สถานศึกษามีฐานะเป็นนิติบุคคลตามระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 นั้นทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งมีอำนาจในการบริหารและจัดการศึกษาอย่างเต็มที่ เมื่อผู้บริหารมีอำนาจการบริหารสถานศึกษาตามกฎหมายที่กำหนดไว้จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่ผู้บริหารในสถานศึกษาต้องมีการนำ หลักธรรมาภิบาลมายึดเป็นหลักในการบริหารงานโรงเรียนอันได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่ายึดไว้ในการบริหารงาน ทั้งนี้ก็เพราะว่าการบริหารสถานศึกษานั้นต้องมีการบริหารด้วยความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบการทำงานได้อย่างมีคุณภาพและอย่างยั่งยืน จะเห็นได้ว่าในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารจำเป็นที่จะต้องยึดการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม มีความโปร่งใสได้รับการยอมรับและเชื่อถือ ดังนั้น ผู้บริหารในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นผู้มีการเปลี่ยนแปลง จะต้องมีการนำหลักธรรมาภิบาลมายึดในการบริหารงานทุกด้านอยู่เสมอเพื่อการทำงานที่มีประสิทธิผลและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดด้วย

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ซึ่งจะเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงภาพรวมว่าผู้บริหารโรงเรียนยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารมากน้อยเพียงใด และจะเป็นแนวทางในการพัฒนาที่ดีขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่สถานศึกษาและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้นำแนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลมาศึกษาแล้ววิเคราะห์องค์ประกอบของธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้าน คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า เพื่อหาแนวทางในการนำแนวคิดหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

1. ความหมายของธรรมาภิบาล (Good Governance)

ความหมายของ Good Governance หรือ "ธรรมาภิบาล" หรือ การบริหารจัดการที่ดี หากพิจารณาในแง่ของการให้คำนิยามและความหมายของคำว่า "ธรรมาภิบาล" ได้มีนักวิชาการ ให้ความหมายไว้หลากหลายดังนี้

ธนาคารโลก หรือ World Bank (1992) ได้ให้ความหมายว่า ธรรมาภิบาลเป็นลักษณะและวิถีทางของการที่มีการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อจัดการการบริหารของบ้านเมือง โดยเฉพาะการจัดการด้านทรัพยากร และสังคมให้มีการพัฒนาที่ดีขึ้น โดยนัยของความหมายของธนาคารโลก เป็นการชี้ให้เห็นความสำคัญของประเทศเพื่อการพัฒนา "Good Governance" เพื่อช่วยให้รัฐบาลสามารถให้บริการที่มีประสิทธิภาพมีระบบที่สามารถตรวจสอบ ยุติธรรม และกระบวนการกฎหมายที่อิสระ ที่ทำให้มีการดำเนินงานให้เป็นไปตามสัญญา อีกทั้งระบบราชการ ฝายนิติบัญญัติมีความโปร่งใส รับผิดชอบ และมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนของสังคม

UNESCAP (2019) ได้อธิบายความหมายไว้ว่า ธรรมาภิบาลเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับจัดการโครงสร้างซึ่งมีความสัมพันธ์กับสถาบันทางการเมือง ซึ่งครอบคลุมทั้งในส่วนของภาครัฐและภาคเอกชน ในการตัดสินใจจัดสรรทรัพยากร เพื่อการบริหารจัดการที่ดีในการแก้ไขปัญหาของสังคม ตลอดจนกระบวนการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในการกำหนดนโยบายสาธารณะและการนำไปสู่การปฏิบัติภายใต้กรอบแนวคิดและกระบวนการทางกฎหมายอันชอบธรรม

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารจัดการที่ดีในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการบริหารอย่างมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ประกอบด้วย หลักนิติธรรม คุณธรรม โปร่งใส มีส่วนร่วม รับผิดชอบและมีความคุ้มค่าโดยมุ่งประโยชน์สูงสุด ยึดหลักเหตุผล ความถูกต้องและความเป็นธรรม ซึ่งสามารถตรวจสอบได้

2. หลักธรรมาภิบาล

การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเกิดขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และต่อมาได้พัฒนาเป็นพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์

และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องบริหารราชการโดยยึดหลัก 6 ประการ ได้แก่ 1. หลักนิติธรรม 2. หลักคุณธรรม 3. หลักความโปร่งใส 4. หลักการมีส่วนร่วม 5. หลักความรับผิดชอบและ 6. หลักความคุ้มค่า ดังต่อไปนี้

1. หลักนิติธรรม หมายถึง กระบวนการบริหารที่ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับ กฎหมายที่เป็นธรรมอย่างเสมอภาค ไม่มีการเลือกปฏิบัติและสามารถกำกับ ติดตาม ดูแลและส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบ เอื้อต่อสิทธิมนุษยชน มีความทันสมัยเป็นที่ยอมรับของบุคลากร และยินยอมพร้อมใจปฏิบัติ

2. หลักคุณธรรม หมายถึง กระบวนการบริหารที่ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการโดยการยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม เพื่อส่งเสริม สนับสนุน ให้สร้างค่านิยมที่ดีและเป็นแบบอย่างที่ดี พร้อมทั้งจะสร้างสรรค์ในสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีกิจกรรมที่เสริมสร้างคุณธรรมให้แก่บุคลากรในสถานศึกษายึดถือปฏิบัติ ให้ความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัยและเคารพในสิทธิของผู้อื่น

3. หลักความโปร่งใส หมายถึง กระบวนการบริหารที่ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการด้วยความสุจริต โปร่งใส มีเอกสารหลักฐานที่สามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลาและสามารถเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา มีระบบการตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนและเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารที่ปลอดจากการทุจริตและคอร์รัปชัน เพื่อให้ความมั่นใจซึ่งกันและกัน

4. หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการบริหารที่ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการโดยให้บุคลากรในสถานศึกษาเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงาน เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมวางแผน ตัดสินใจและปฏิบัติตามแผน และในการแสดงความคิดเห็น รวมถึงการพัฒนาระบบทั้งในการแก้ไขปัญหาและป้องกันปัญหา ซึ่งสามารถเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ สามารถทำได้โดยอิสระ ไม่มีการบังคับ ทุกคนมีสิทธิ เสรีภาพในการตัดสินใจ และเข้ามามีส่วนร่วมอย่างมีเหตุผลในเชิงสร้างสรรค์

5. หลักความรับผิดชอบ หมายถึง กระบวนการบริหารที่ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการโดยมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง รวมถึงการตระหนักในสิทธิหน้าที่ ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะแสดงความรับผิดชอบในการทำหน้าที่ของตน โดยการยอมรับผลดี และเสียจากการกระทำของตนเอง เพื่อคำนึงถึงประโยชน์ส่วนร่วมและสามารถตรวจสอบได้เมื่อมีข้อสงสัยและมีการจัดเตรียมระบบการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาและผลกระทบใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นพร้อมกับการรายงานความก้าวหน้าที่วางไว้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ต่อสาธารณะ

6. หลักความคุ้มค่า หมายถึง กระบวนการบริหารที่ผู้บริหารดำเนินการโดยควบคุม กำกับดูแลวางแผน สำรวจความต้องการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดโดยรณรงค์ให้บุคลากรมีความประหยัด มีธรรมาภิบาลใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า เพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมและคำนึงถึงความคุ้มค่าทั้งนี้ต้องมีการลดขั้นตอนและระยะเวลาในการบริหารงานเพื่ออำนวยความสะดวก และลดภาระค่าใช้จ่ายตลอดจนยกเลิกภารกิจที่ล้าหลังที่ไม่มีความจำเป็นเพื่อให้มีทรัพยากรธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ยั่งยืน

กรอบแนวคิด

สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล
ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ทั้ง 6 ด้าน

1. หลักนิติธรรม
2. หลักคุณธรรม
3. หลักความโปร่งใส
4. หลักการมีส่วนร่วม
5. หลักความรับผิดชอบ
6. หลักความคุ้มค่า

แนวทางการบริหารสถาน
ศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล
ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ
ศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก
เขต 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อนำผลศึกษา
หาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

ตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3
จำนวน 163 โรงเรียน

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก
เขต 3 จำนวน 163 โรงเรียน โดยใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)
กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan อ้างถึงใน Sriraard,
2011) จำนวน 118 โรงเรียน ผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลโดยสุ่มโดยวิธีแบ่งชั้นภูมิตามอำเภอเพื่อให้ได้ข้อมูลที่
กระจายทุกอำเภอ และสุ่มอย่างง่าย ได้จำนวนผู้บริหารสถานศึกษา 118 คน และครู 118 คน รวมทั้งสิ้น
236 คน

2. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาตาม
หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาค้นคว้าแนวคิดหลักการและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาตาม
หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3
เพื่อจัดทำร่างเครื่องมือแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และขอบเขตการวิจัย

2) นำแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบข้อมูลและปรับปรุงความให้เกิดความสมบูรณ์และความถูกต้องโดยให้ครอบคลุมทั้งด้านโครงสร้าง เนื้อเรื่อง และภาษาที่ใช้แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

3) นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 5 คน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (Srirard, 2002) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.6-1.0

4) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

5) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพด้านความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาสูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยจะต้องมีค่าความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า 0.70 (Srirard, 2002) พบว่า ผลการหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ทั้งฉบับ เท่ากับ 0.981

6) นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเพื่อใช้เป็นแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1) ผู้วิจัยขอหนังสืออนุญาตจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 เพื่อขอเก็บข้อมูลประกอบการวิจัยจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

2) ผู้วิจัยส่งและรับแบบสอบถามด้วยตนเองพร้อมแนบซองเปล่าติดแสตมป์เจ้าหน้าที่ของถึงผู้วิจัยเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับกลุ่มผู้ได้รับการประเมิน ในการส่งแบบสอบถามคืนและแบบสอบถามบางส่วน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมด้วยตนเอง จำนวน 236 ฉบับ

3) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและทางไปรษณีย์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ดังนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ที่มีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) จำนวน 1 ข้อ ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการคำนวณหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2) วิเคราะห์ข้อมูลระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งแยกเป็นรายด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โดยวิธีสัมภาษณ์ โดยหาสาเหตุของปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด นำมาเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ โดยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้านการบริหารเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดในองค์กร มีคุณวุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับปริญญาโทขึ้นไปและมีประสบการณ์ทำงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป และมีผลงานทางด้านการบริหารสถานศึกษาเป็นที่ประจักษ์ ได้แก่ สถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยดีและอภัยมุข และ โรงเรียนวิถีพุทธ โดยการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นการสัมภาษณ์เจาะลึก ซึ่งมีการกำหนดคำถามในการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า รวมทั้งสิ้น จำนวน 7 คน ประกอบด้วย

1. นายกระจำจ ศรีทอง	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านแก่งหว้าแก่งไฮ
2. นายสุวัฒน์ สายยี่ด	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองกะทาว
3. นายสุทิพย์ สุราษฎร์มณี	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหลังเขา
4. นายสุรเกียรติ อินกอง	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาโพธิ์นาจาน
5. นายธีรวัฒน์ พันธ์โต	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาหนอง
6. นายดำเนิน ทาบาง	ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านน้ำตาก
7. นายนิกร ชุนพุ่ม	ผู้อำนวยการโรงเรียนบางยางพัฒนา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่เกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

2. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ในภาพรวมรายด้านโดยคัดเลือกประเด็นสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในภาพรวมที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำสุด และประเด็นสภาพในแต่ละรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำสุด มาสร้างประเด็นในการสัมภาษณ์

2.2 นำประเด็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์ มากำหนดเป็นกรอบในการสร้างคำถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามเสนอต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์

2. ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยโดยสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่นัดหมาย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามประเด็นของผู้วิจัย ได้ดำเนินการวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาเพื่อรวบรวมเป็นแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถแบ่งการสรุปผลออกเป็น 2 ตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาศาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

ผลการศึกษาศาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านหลักนิติธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับต่ำที่สุด โดยมีรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

1) ด้านหลักนิติธรรม พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่ 5 ผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับปรุงกฎระเบียบให้เหมาะสม ทันสมัย เป็นที่ยอมรับของบุคลากรในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

2) ด้านหลักคุณธรรม พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่ 9 ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาอยู่เสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด

3) ด้านหลักความโปร่งใส พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่ 14 ผู้บริหารสถานศึกษามีระบบการตรวจสอบการบริหารงานเพื่อความถูกต้อง ชัดเจน อยู่ในระดับมากที่สุด

4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่ 18 ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษาเข้าร่วมในกิจกรรม

ต่าง ๆ ทำได้โดยอิสระไม่มีการบังคับ อยู่ในระดับมากที่สุด

5) ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่ 25 ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดเตรียมระบบการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาและผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด

6) ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่ 27 ผู้บริหารสถานศึกษาควบคุม กำกับดูแล การใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า อยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในการนำหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 ด้าน ประกอบไปด้วย 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า พบว่า สาเหตุของปัญหาในการบริหารสถานศึกษา คือ การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ซึ่งเป็นแนวทางการบริหารจัดการที่จัดการที่ดีแต่สถานศึกษาขาดการมาปรับใช้ให้ครอบคลุมและให้เหมาะสมกับบริบทในด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาบังคับใช้กฎระเบียบ ข้อบังคับอย่างเคร่งครัด ไม่มีความยืดหยุ่นซึ่งในบางครั้งไม่สามารถบังคับใช้ได้เต็มที่ อีกทั้งสภาพพื้นที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติ เมื่อมีการพิจารณาให้คุณให้โทษแต่ละครั้งไม่มีหลักฐานที่ชัดเจนและไม่เปิดโอกาสให้บุคลากรภายในสถานศึกษาทำประชาพิจารณ์ เสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกฎระเบียบ ข้อบังคับได้ ส่งผลทำให้ในการจัดโครงการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมหรือส่งเสริมการพัฒนาตัวเองด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาจึงไม่ได้รับการสนับสนุน ทำให้ไม่สามารถปลูกฝังจิตสำนึกในด้านหลักคุณธรรม ได้จริง และยังขาดกระบวนการติดตาม ตรวจสอบการบริหารงานที่ชัดเจน ทำให้ไม่มีการปรับปรุงการบริหารงานที่ดีขึ้น มีการเลือกปฏิบัติ อีกทั้งยังขาดการสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ และยังทำข้อมูลสารสนเทศไม่เป็นปัจจุบัน ให้ข้อมูลที่เป็นจริงมีที่มาที่ไปอย่างไม่ชัดเจน ไม่สามารถตรวจสอบได้เกิดความไม่โปร่งใส ซึ่งสถานศึกษายังขาดการกำกับ ควบคุม ดูแล การวางแผนจัดสรรการบริหารงานที่รัดกุม รวมถึงยังขาดการสำรวจความต้องการใช้วัสดุอุปกรณ์ไม่ทั่วถึง มีการรณรงค์ เคร่งครัดในเรื่อง หลักความคุ้มค่าไม่ต่อเนื่องและไม่สามารถควบคุมการประหยัดพลังงานได้ เช่น ค่าไฟ ค่าน้ำมันเนื่องจากมีราคาแพงขึ้น เป็นปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ รวมถึงขาดคู่มือบัญชีควบคุมวัสดุอุปกรณ์ไว้อย่างเป็นระบบทำให้ไม่สามารถติดตามการใช้วัสดุอุปกรณ์ได้ ฉะนั้นในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นที่จะต้องยึดการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม มีความโปร่งใสได้รับการยอมรับและเชื่อถือ โดยต้องมีการนำธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานทุกด้านอยู่เสมอเพื่อการทำงานที่มีประสิทธิผลและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดด้วยเหตุนี้จึงจะเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 โดยสามารถสรุปแนวทางในการพัฒนา ได้ดังนี้ สถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษาร่วมอบรม ประชุม วางแผน ชี้แจงและนำมากำหนดเป็นนโยบายในสถานศึกษาเชิงประจักษ์ให้เห็นผลชัดเจน ร่วมรณรงค์และปลูกจิตสำนึก จัดทำบัญชีวัสดุอุปกรณ์เพื่อการควบคุมใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างทั่วถึง มีการนิเทศติดตาม ด้านคน เงินและวัสดุอุปกรณ์

เพื่อส่งเสริม สนับสนุนบุคลากรให้มีความประหยัอาจเสริมแรงทางบวกโดยการให้รางวัลหรือคำชมเชยในด้านหลักความคุ้มค่า ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นแกนนำในการรณรงค์ เคร่งครัด และตระหนักในเรื่องความประหยัด รวมทั้งจัดทำป้ายนิเทศ ติดสติ๊กเกอร์ความประหยัดต่าง ๆ ติดตามมุมของสำนักงาน เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดจิตสำนึกที่ดีในการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับตัวและเริ่มเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงาน และต้องดำเนินการพัฒนาระบบข่าวสารสนเทศให้ถูกต้อง ชัดเจนและครบถ้วน เป็นปัจจุบันสะดวกต่อการใช้งานและตรงกับความต้องการเพื่อให้มีแนวทางปฏิบัติที่ตรงกันและรวดเร็วทันสมัยอย่างเป็นระบบ เมื่อรับนโยบายจากต้นสังกัดควรมาปรับใช้ให้เหมาะสมโดยประยุกต์ใช้กับทรัพยากรท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยให้บุคลากรในสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำเพื่อให้เกิดความทันสมัยและคุ้มค่าที่สุดและควรเปิดโอกาสบุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วม ปรับเปลี่ยนกฎระเบียบหรือข้อบังคับให้เหมาะสมกับบริบท สามารถแสดงความคิดเห็น สร้างความยืดหยุ่น ไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชนได้อย่างเสรีบนพื้นฐานของรัฐธรรมนูญ กำหนดเป็นกรอบในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนเมื่อมีการพิจารณาให้คุณให้โทษอย่างเป็นธรรมและมีหลักฐานรองรับเพื่อให้มีการพัฒนาที่เป็นระบบ พร้อมสนับสนุน ส่งเสริม และยกย่องชมเชยบุคลากรที่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ หรือข้อตกลงของสถานศึกษาเพื่อให้บุคลากรพร้อมใจปฏิบัติ พร้อมทั้งสนับสนุนให้จัดโครงการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมและเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมอย่างต่อเนื่อง กำหนดให้บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนต้องมีการพัฒนาตัวเองทั้งด้านร่างกายและจิตใจ โดยรับฟังความคิดเห็น สำนวจจากความต้องการอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ตามความถนัดและความชอบที่ตนเองสามารถปฏิบัติได้ทุกที่ทุกเวลา และจัดยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากรที่มีผลงานดีเด่นด้านคุณธรรม จริยธรรม อยู่เป็นประจำ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม ปฏิบัติต่อบุคลากรด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานและ ให้คณะกรรมการและผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร ร่วมรับรู้ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบเพื่อให้เข้าถึงข้อมูลสารสนเทศโดยสะดวกเพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจแก่สถานศึกษาและสามารถนำข้อมูลไปปรับปรุงพัฒนาการบริหารต่อไปอย่างเป็นระบบ และพร้อมเปิดโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมในทุกรูปแบบตามความต้องการ ความสนใจและความถนัดของตนเอง และจัดทำคู่มือขั้นตอนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ไว้อย่างเป็นขั้นตอนเพื่อเป็น มาตรการป้องกันภัยให้แก่บุคลากรนำไปใช้เวลาที่เกิดปัญหาต่าง ๆ ในหน่วยงานได้อย่างทันที่และควรมีการจัดฝึกอบรมให้กับบุคลากร ส่งเสริมและสนับสนุนให้ความรู้ มีการนำผลการฝึกอบรมไปใช้ มีการกำกับติดตามผลที่ให้การช่วยเหลือไปแล้ว เพื่อการพัฒนาที่ดียิ่งขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ผู้วิจัยอภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญของการวิจัยโดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 สภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 จากผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ได้ตระหนักว่าจะต้องยึดการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม มีความโปร่งใสได้รับการยอมรับและเชื่อถือ ดังนั้น ผู้บริหารในยุคปัจจุบันซึ่งเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลง จะต้องมีการนำหลักธรรมาภิบาลมายึดในการบริหารงานทุกด้านอยู่เสมอเพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดด้วย สอดคล้องกับ (Chantarakana, 2017) ได้ศึกษาสภาพการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา พบว่าสภาพการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักนิติธรรม อาจเนื่องมาจาก กฎ กติกา ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบของการบริหารงานในสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารงานในสถานศึกษามีประสิทธิภาพ ซึ่งกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่ตั้งขึ้นต้องมุ่งให้เกิดความเป็นธรรม จึงต้องบังคับใช้อย่างเสมอภาค สอดคล้องกับ (Khaichum, 2019) ได้ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครปฐม พบว่าด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านหลักนิติธรรม และรองลงมา คือ ด้านคุณธรรม ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักความคุ้มค่า

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านหลักความคุ้มค่า อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาขาดการกำกับ ควบคุม วางแผนการจัดสรรการใช้งบประมาณไม่ตรงกับจุดมุ่งหมาย รวมถึงยังขาดการสำรวจความต้องการใช้วัสดุ อุปกรณ์ไม่ทั่วถึง ทำให้ซื้อวัสดุอุปกรณ์บางประเภทสิ้นเปลืองเกินความจำเป็นทำให้การบริหารจัดการยังไม่สามารถจัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับ (Rattanaoporn Songserm, 2016) ได้ศึกษาการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 พบว่า สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านหลักคุณธรรม พบว่าในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาอยู่เสมอ อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาไม่ได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาตัวเองด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง บางกิจกรรมยังไม่เหมาะสม หรือโดยการบังคับทำให้ไม่สามารถปลูกฝังจิตสำนึกได้จริงและทำให้บุคลากรไม่ได้แสดงศักยภาพที่มีและไม่ได้สร้างแรงจูงใจในการบริหารงานให้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับ (Nittaya Jeendum, 2015) ได้ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่าในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดเตรียมระบบการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหาและผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาขาดมาตรการป้องกันแก้ไข คู่มือขั้นตอน ที่ชัดเจนและขาดความร่วมมือจากบุคลากรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำให้ไม่สามารถแก้ไขในเหตุการณ์ฉุกเฉินได้อย่างทันท่วงที สอดคล้องกับ (Meekhom, 2013) ได้ศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่น มุ่งผลสำเร็จของงานอย่างเต็มความรู้ความสามารถ

ด้านหลักความโปร่งใส พบว่าในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีระบบการตรวจสอบการบริหารงานเพื่อความถูกต้องชัดเจน อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาขาดกระบวนการติดตาม ตรวจสอบการบริหารงานที่ชัดเจน ทำให้ไม่มีการปรับปรุงการบริหารงานที่ดี อีกทั้งยังขาดการสร้างเชื่อมั่น ความไว้วางใจและยังให้ข้อมูลที่ตรงไปตรงมา มีที่มาที่ไปอย่างไม่ชัดเจน ไม่สามารถตรวจสอบได้ สอดคล้องกับ (Songnern, 2018) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ บริหารงานบุคลากรด้วยความโปร่งใส แสดงหลักเกณฑ์วิธีการประเมินผลงาน ของบุคลากรที่ชัดเจน

หลักความมีส่วนร่วม พบว่าในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษาเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทำได้โดยอิสระไม่มีการบังคับ อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาขาดงบประมาณในการสนับสนุนบุคลากรในสถานศึกษาให้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ อีกทั้งยังขาดการประชาสัมพันธ์ข่าวสารสอดคล้องกับ (Ratanachot, 2016) ได้ศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารเทศบาลตำบลบางปูอำเภอเมืองสมุทรปราการจังหวัดสมุทรปราการโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ผู้บริหารเทศบาลตำบลบางปู เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม รับรู้และตรวจสอบการบริหารงาน ของเทศบาลบางปู

ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

การศึกษาของประเทศไทยมีปัญหาหลายประการ ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาโดยเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ซึ่งไม่สามารถตอบสนองการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างเต็มที่โดยเฉพาะปัญหาการบริหารงานในสถานศึกษา ยังคงมีการบริหารด้วยวัฒนธรรมการทำงานแบบสมัยเก่า คือ ยึดถือส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม มีการใช้อำนาจในทางมิชอบ ส่งผลให้เกิดการร้องเรียน ประท้วง ขับไล่ บางแห่งมีการร้องเรียนความไม่โปร่งใส ผู้บริหารสถานศึกษาขาดการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ส่งผลให้การดำเนินงานในภาพรวมยังไม่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและเกิดความคุ้มค่าสูงสุด ตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ส่งผลให้การบริหารกิจการโดยรวมไม่สามารถสนองตอบและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ ในขณะเดียวกันเปิดโอกาสหรือช่องทางให้เกิดการทุจริตและผิดจริยธรรมจรรยาบรรณในการปฏิบัติราชการ แม้แนวคิดตามหลักธรรมาภิบาลจะเป็นแนวคิดที่มีประโยชน์แต่ด้วยความซับซ้อนและความหลากหลายในแต่ละบริบททำให้การจะสร้างตัวแบบเดียวของหลักธรรมาภิบาลเป็นไปได้ยาก ดังนั้นเพื่อที่จะสร้างหลักธรรมาภิบาลที่ดีกว่าจะต้องมีการเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีตและปรับปรุงแนวทางต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาของตนมากกว่านำมาใช้โดยขาดการปรับใช้ ซึ่งสถานศึกษายังบังคับใช้กฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ไม่มีความยืดหยุ่นซึ่งในบางครั้งไม่สามารถบังคับใช้ได้เต็มที่ เนื่องจากสภาพพื้นที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติ สอดคล้องกับ (Pornpinoying, 2018) ได้ศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของภาคเอกชนอำเภอเมืองบุรีรัมย์ แนวทางการพัฒนาคือต้องสร้างกฎระเบียบและข้อบังคับที่สถานศึกษากำหนดขึ้นควรมีความเป็นธรรม ทันสมัยและเป็นที่ยอมรับ และควรสร้างจิตสำนึกเรื่องการบริหารงานตามหลักนิติธรรมให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบและข้อบังคับ ควรมีการจัดทำประชาพิจารณ์เกี่ยวกับกฎระเบียบและข้อบังคับ ที่สถาน

ศึกษากำหนดขึ้น เปิดโอกาสให้บุคลากรภายในสถานศึกษาทำประชาพิจารณ์ เสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับกฎระเบียบ ข้อบังคับได้ จะส่งผลทำให้ในการจัดโครงการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมหรือส่งเสริมการพัฒนาตัวเองด้านคุณธรรม จริยธรรมให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาจึงจะได้รับการสนับสนุนและบุคลากรในสถานศึกษาจะปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สุจริตด้วยความเต็มใจ สถานศึกษาต้องมีการรณรงค์ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรทำงาน ด้วยความซื่อสัตย์และจริงใจ ซึ่งสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษาต้องร่วมอบรม ประชุม วางแผนชี้แจงและนำมากำหนดเป็นนโยบายในสถานศึกษาเชิงประจักษ์ให้เห็นผลชัดเจน ร่วมรณรงค์และปลูกจิตสำนึก และให้ทุกฝ่ายมีความประหยัดในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ มีการจัดกิจกรรม บำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่นให้สมบูรณ์และยั่งยืนเป็นระบบ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นแกนนำในการรณรงค์ เคร่งครัดและตระหนักในเรื่อง ความประหยัด เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดจิตสำนึกที่ดีในการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด สอดคล้องกับ (Sadjarak, 2016) ได้ศึกษาการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลควรมีการจัดให้มีการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหารครูคณะกรรมการสถานศึกษาตัวแทนผู้ปกครองนักเรียนและนำมากำหนดเป็นนโยบายในเรื่องของความคุ้มค่าด้านคน เงิน การบริหารจัดการและวัสดุอุปกรณ์และควรมีการจัดให้มีการอบรมการกำหนดมาตรการต่าง ๆ การรณรงค์และการปลูกจิตสำนึกเกี่ยวกับการประหยัดและความคุ้มค่าและควรมีการปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างในเรื่องของการประหยัด ความพอดีและความจำเป็นในการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่าอีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาต้องปรับตัวและเริ่มเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงาน และต้องดำเนินการพัฒนาระบบข่าวสารสนเทศให้ถูกต้อง ชัดเจนและครบถ้วน เป็นปัจจุบันสะดวกต่อการใช้งานและ เมื่อรับนโยบายจากต้นสังกัดควรมาปรับใช้ให้เหมาะสมโดยประยุกต์ใช้กับทรัพยากรท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยให้บุคลากรในสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำเพื่อให้เกิดความทันสมัยและคุ้มค่าที่สุดและควรเปิดโอกาสบุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วม ไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชนได้อย่างเสรีบนพื้นฐานของรัฐธรรมนุญ กำหนดเป็นกรอบในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนเมื่อมีการพิจารณาให้คุณให้โทษอย่างเป็นธรรมและมีหลักฐานรองรับเพื่อให้มีการพัฒนาที่เป็นระบบสอดคล้องกับ

(karmsee, 2015) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ มีกระบวนการให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายสามารถตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน มีการปรับปรุงสารสนเทศข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ด้านภาษาที่ง่ายต่อความเข้าใจ เปิดโอกาสให้มีการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณตามแผนปฏิบัติการ มีกระบวนการในการตัดสินใจอย่างเปิดเผย ตลอดทุกขั้นตอน ให้คณะกรรมการและผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร ร่วมรับรู้ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบเพื่อให้เข้าถึงข้อมูลสารสนเทศโดยสะดวกเพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจเพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ให้ครูมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของโรงเรียนและผู้บริหารสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รับฟังความคิดเห็นจากบุคคล ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และมีการร่วมวางแผนเพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และส่งเสริมการทำงานเป็นทีมของสถานศึกษา (Bytieang, 2009) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลตามการรับรู้ของพนักงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอนาทม จังหวัดสกลนคร มีความสอดคล้องในเรื่อง

หลักความรับผิดชอบในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษายึดหลักธรรมา

ภิบาล มีความมุ่งมั่นในการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ โดยไม่ละทิ้งงาน รวมถึงมีการยอมรับผลที่เกิดจากการตัดสินใจและการกระทำของตัวเองผู้บริหารเองและหากการบริหารมีข้อบกพร่อง ก็จะดำเนินการแก้ไขปรับปรุงด้วยความเพียรพยายามเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด มีความรับผิดชอบ มีการกำหนดหน้าที่รับผิดชอบอย่างชัดเจน เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ฉะนั้นหากสถานศึกษานำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษาจะช่วยให้องค์กรเกิดความร่วมมือ ร่วมใจกันในทุกเรื่อง เกิดความสามัคคี นอกจากนั้นจะช่วยให้การบริหารงานสถานศึกษาเป็นไปอย่างดีจนนำไปสู่การทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพและการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในสถานศึกษานั้น ยังสามารถช่วยแก้ไขปัญหภายในองค์กรได้อีกด้วย ตัวอย่างของปัญหาต่าง ๆ ที่อยู่ภายในองค์กร ได้แก่ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นเผด็จการ ปัญหาการบริหารที่ไม่โปร่งใส และไม่ยึดความเสมอภาคเป็นธรรม บริหารโดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างไม่คุ้มค่า บุคลากรมีความรู้สึกถึงความเหลื่อมล้ำ หรือมีความไม่มั่นคงในงาน เป็นต้นปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้อาจแก้ไขได้ เพราะหลักการของธรรมาภิบาลนั้นครอบคลุมถึงปัญหาดังกล่าว เพราะสิ่งสำคัญของหลักธรรมาภิบาล เน้นการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม จะเห็นได้ว่าการนำธรรมาภิบาลมาใช้จะช่วยแก้ปัญหาอื่น ๆ ในองค์กรดังที่ได้อธิบายไปแล้วด้วย ซึ่งถือว่ามีความจำเป็นเพราะจะทำให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม เกิดความรักและมีจิตสำนึกเป็นเจ้าขององค์กรร่วมกันผู้บริหารบริหาร และสามารถบริหารด้วยความโปร่งใส และมีความรับผิดชอบ (The Office of the Decentralization to the Local Government Organization Committee, 2006) ยังกล่าวอีกว่าหากนำหลักการหลักธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา ย่อมก่อให้เกิดการบริหารจัดการองค์ที่ได้นำไปสู่ความสำเร็จนำไปสู่ ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่า การส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษามุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนในทุกภาคส่วนของสังคมไทยให้มีพื้นฐานทางจิตใจที่ยึดมั่นในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต จะทำให้เกิดการประพัตติตนอย่างมีเหตุผล รู้จักสิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบของตนในฐานะพลเมืองไทย พร้อมเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนพร้อมทั้งการปฏิรูปกฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้มีความทันสมัยและเป็นที่ยอมรับ เพื่อสร้างความสมดุลในการพัฒนาอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างความมั่นคงของประเทศและสังคมให้มีความอยู่รอดปลอดภัย และส่งเสริม ให้เกิดการบริหารจัดการและการพัฒนาประเทศให้เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความมั่นคง ซึ่งจะนำไปสู่สันติสุข

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 ในด้านที่ 1 ด้านหลักนิธธรรม การบริหารงานที่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับปรุงกฎระเบียบให้เหมาะสม ทันสมัย เป็นที่ยอมรับของบุคลากรในสถานศึกษา ด้านที่ 2 ด้านหลักคุณธรรม การบริหารงานที่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาอยู่เสมอ ด้านที่ 3 ด้านหลักความโปร่งใส การบริหารงานที่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีระบบการตรวจสอบการบริหารงานเพื่อความถูกต้องชัดเจน ด้านที่ 4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม การบริหารงานที่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้

บุคลากรในสถานศึกษาเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทำได้โดยอิสระไม่มีการบังคับ ด้านที่ 5 ด้านหลักความรับผิดชอบ การบริหารงานที่น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดเตรียมระบบการแก้ไขหรือบรรเทาปัญหา และผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น ด้านที่ 6 ด้านหลักความคุ้มค่า การบริหารงานที่น้อยที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาควบคุม กำกับดูแล การใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสำรวจ เปิดรับความคิดเห็นในการปรับปรุง กฎระเบียบให้เหมาะสม ทันสมัย เป็นที่ยอมรับของบุคลากรในสถานศึกษาอย่างยุติธรรม

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้แก่บุคลากร ในสถานศึกษาอยู่เสมอเพื่อการพัฒนาตนเอง

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีระบบการตรวจสอบการบริหารงานเพื่อความถูกต้องชัดเจนพร้อม สามารถเปิดเผยข้อมูลแก่บุคลากรในสถานศึกษาได้

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษาเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ โดย ความสมัครใจเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์

1.5 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดมาตรการป้องกันและบรรเทาปัญหาของบุคลากรในสถานศึกษา พร้อมมีคู่มือกำกับอย่างชัดเจน

1.6 ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักและให้ความสำคัญในเรื่องการประหยัด โดยมีการวางแผน สำรวจ ตรวจสอบอย่างเป็นระบบไม่ก่อให้เกิดความสิ้นเปลืองทรัพยากร

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาโดยยึดหลักความคุ้มค่าสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลัก ธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการการกระจายอำนาจ, สำนักงาน. (2549). คู่มือการปฏิบัติงานการประเมินความพร้อมในการ จัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ กระทรวงมหาดไทย.

จุฑาทพงษ์ รัตนโชติ.(2559). ความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร เทศบาลตำบลบางปู อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญา รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ฉัตรมงคล สูงเนิน. (2561). แนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาใน จังหวัด นครสวรรค์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 42. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ฉัตรยุพิน บายเที่ยง. (2552). แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโดยหลักธรรมาภิบาลตามการรับรู้ของ พนักงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอท่าช้าง จังหวัดสิงห์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญา

ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

นิตยา จินตวง. (2558). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3. วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 8 (2): 101.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.

บุญเกิด พรภิญโญยิ่ง. (2561). แนวทางการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของภาคเอกชนอำเภอเมืองบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ปรัชญา คล้ายชุ่ม. (2562). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 7 (2): 157.

ปรัชญา เวสารัชช. (2554). หลักการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.

ปราณีตย์ มีคม. (2556). ความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

พระสมพงษ์ ชามสี. (2558). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.

ภคอร จันทรรณ. (2560). การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 8 (2): 7.

รัตนารณ สงเสริม. (2559). การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

สุดารัตน์ สัจจรักษ์. (2559). การศึกษาสภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิจิตร. วารสารการวิจัยกาสะลองคำ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 11 (1).

References

UNESCAP.(2019). “GOVERNANCE”. Retrieved 1 July 2020, from <http://www.unescap.org>. [2563,June 26]

World Bank. 1992. Governance and Development. Washington D.C. : The World Bank.

Translated Thai References

- Boonchom Srira-ard. (2002). **The Basic of Research**. (7th Edition). Bangkok: Suviriyasan. (in Thai)
- Boonchom Srira-ard. (2011). **The Basic of Research**. (9th Edition). Bangkok: Suviriyasan. (in Thai)
- Boongird Pornpinyoying. (2018). **The Application of Good Governance Principles Affecting the Performance of Educational Personnel in the Private Primary Schools in Muang Buriram Distrivt**. A thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Economics Program in Political Economics and Governance. Buriram Rajabhat University (in Thai)
- Chadmongkol Songnern. (2018). **The Guidelines for Good Governance in Administration of School Administrators in Nakhon Sawan Provinceunder The Secondary Educational Service AreaOffice 42**. A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master of Education Degree in Educational Administration Nakhon Sawan Rajabhat University (in Thai)
- Chatyuphin By-tieang. (2009). **The Guidelines for the Developing the Administration under Good Governance following the Perception personnel of Local Administration Organization Amphoe Chan, Singburi Province**. A Thesis for the Degree Master of Education in Regional Development Strategies. Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. (in Thai)
- Jutapong Ratanachot. (2016). **Opinions of Personnel Towards the Administration Based on Good Governance Principles of Administrators at Bang Pu Sub-District Municipality Amphoe Mueangsamutprakan, Samutprakan Province**. A Thesis for the Degree Master of Public Administration Program in Public Administration. Purapha University. (in Thai)
- Meekhom Praneet. (2013). **Teacher’s Opinion toward the Implementation of Good Governance in School Administration Under the Secondary Educational Service Area Office 32**. A Term Paper Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Education in Educational Administration Graduate School Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronade Pathum Thani (in Thai)
- Nittaya Jeenduang. (2015). Implementation of Good Governance by School Administrators under the Office of Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area 3. **Journal of Southern Technology**, 8 (2): 101. (in Thai)
- Pakaorn Chantarakana. **Use of Good Governance Principles in Managing the Educational Institutions**. **Technical Education Journal King Mongkut’s University of Technology North Bangkok**, 8 (2): July–December 2017:7. (in Thai)

- PhraSompong karmsee. (2015). **Management as Good Governance Principles of Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrac Campus**. Lampang Rajabhat University (in Thai)
- Prachya Wesarat. (2011). **Principles of Education Management**. Bangkok: Pappim. (in Thai)
- Rattanaorn Songserm. (2016). **The School Administration Based on the Good Governance of the Administrators Under the Office of Ubon Ratchathani Primary Service Area 4**. A Thesis for the Degree Master of Education. Ubon Ratchathani Rajabhat University. (in Thai)
- Sudarat Sadjarak. (2016). A Study of Guidelines to Promote Administrative State Based on Good Governance Principle for School Administrators under the Local Administration Organization for Phichit. **Research Journal KASALONGKHAM Chang Rai Rajabhat University**, 11 (1). (in Thai)
- The Office of the Decentralization to the Local Government Organization Committee. (2006). **Wok Instruction in the assessment of readiness for educational management of Local Administration Organization**. Bangkok: Ministry of Interior. (in Thai)

คณะผู้เขียน

สุรัสวดี คุ่มสุพรรณ

โรงเรียนบ้านแก่งหว้าแก่งไฮ

e-mail: Poasweety@gmail.com

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิรดา เวชญาติลักษณ์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

66 ถนนวังจันทร์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000

e-mail: Nirada_17@hotmail.com

